

А. В. Сисоєв

Іскра

«ІСКРА» Науково-виробничий комплекс – казенне підприємство з розроблення і виробництва радіолокаційних станцій військового та цивільного призначення, електротехнічної продукції, засобів пересування для інвалідів. Підпорядк. Мін-ву пром. політики України. Розташ. у Запоріжжі. Засн. 1959 як Запорізь. завод пересув. електростанцій. 1961 розпочато освоєння випуску радіолокац. станцій (РЛС). 1962 при заводі створ. ДКБ, гол. завданням якого було удосконалення систем ППО для авіац. та ракет. техніки, і вже через 7 р. введено у виробництво радіолокатори влас. розробки. Першим з них був пересув. радіовисотомір ПРВ-13 (1РЛ130), який і нині експлуатують у багатьох країнах світу (група фахівців отримала Держ. премію в галузі н. і т.). 1978 створ. ВО «І.», до складу якого ввійшли: гол. підприємство завод «І.», завод магнітофонів «Весна», Запорізь. КБ побут. апаратури магніт. запису, КБ «І.», Василів. завод технол. обладнання. 1981 прийнято на озброєння РЛС нового покоління – трьохкоординатну станцію СТ-68У (19Ж6), в основу якої покладено понад 50 винаходів і застосовано метод формування багатопромен. діаграми направленості антени. 1982 за її розробку та серій. випуск низку спеціалістів відзначено Державною премією СРСР. До 1997 на підприємстві розроблено та серійно виготовлено 10 типів радіолокац. техніки та бл. 20 видів товарів громад. призначення. 1999 закінчено створення дослід. зразка радіолокац. комплексу артилер. розвідки 1Л220, який успішно витримав держ. випробування і вже 2000 був прийнятий на озброєння ЗС України. Протягом 1963–99 підприємство виготовляло також портативні переносні магнітофони «Весна» (частка цієї продукції у заг.-союз. обсязі складала 34,7 %). Після розпаду СРСР і скасування Варшав. договору завод позбувся осн. замовників спецтехніки, що призвело, відповідно, до зниження її виробництва, тому від 1991 в рамках конверсій. програми підприємство розпочало випуск продукції електротех. призначення: комплектні трансформаторні підстанції, фотореле, регулятори напруги, автомат. вимикачі тощо. 1997 освоєно виготовлення інвалід. крісел-колясок моделі КСІ-1 «І.». Нині розширено їхній модел. ряд – крісла-коляски кімнатні, дорожні, з електроприводом і для занять спортом (танц., фехтувал., баскетбол.). 1998 підприємство перейм. у Казен. електромашинобуд. завод. Від 2004, після об'єднання заводу і КБ, – сучасна назва. Це уможливило фінансування нових проектів за рахунок влас. коштів, що сприяло завершенню розробки трьохкоординат. РЛС 79К6, яка за своїми тактико-тех. характеристиками переважає всі інші,

зокрема має можливість виявляти, супроводжувати й встановлювати держ. приналежність повітр. об'єктів на дальності до 400 км та при висоті польоту 100–30 000 м. 2007 її прийнято на озброєння МО України. Водночас розроблено та виготовлено рухомий автоном. вторин. радіолокатор «Траса», радіолокац. пункт упр. (РПУ-1), модуль тех. обслуговування. Нині проводять роботи зі створення мобіл. радарів метр. та дециметр. діапазонів, а також щодо продовження ресурсу експлуатації та модернізації РЛС 19Ж6, 35Д6, 36Д6. «І.» – єдине підприємство в Україні, що має повний цикл створення сучас. РЛС (розроблення, виготовлення, випробовування та супроводження, зокрема – сервісне обслуговування, ремонт, модернізація та навч. фахівців). За час існування на підприємстві здійснено випуск бл. 7 тис. РЛС, які експлуатують у понад 50-ти країнах світу. Так, на озброєнні України та РФ 30 % РЛС виготовлені на заводі «І.». Обсяг експорту продукції 2009 відповідно до заг. реалізації складав 95 %. 2006 за розробку та створення сучас. радіолокац. станцій світ. рівня 7 фахівців підприємства відзначено Державною премією України в галузі науки і техніки У структурі підприємства – усі види вироб-в, необхідних для виготовлення радіоелектрон., електротех. і мех. вузлів та блоків склад. систем: металообробне, ливарне, ковал.-пресове, гальванічне, виробництво друкар. плат, цех виготовлення великорозмір. антен, монтаж-складал. цехи. Працівники застосовують найсучасніше контрол.-випробув. обладнання. Підпр-во нагородж. орденами Жовтн. Революції (1971) та Трудового Червоного Прапора (1982). Кількість працівників (2009) – 3,5 тис. осіб. Кер. підприємства: М. Левченко (1959–64), В. Житник (1964–86), І. Пресняк (від 1986).

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Путь к «Вершине»: История Запорож. электромашиностроит. завода «Искра». 1999;
2. Казенний електромашинобудівний завод «Іскра» // Потенціал: Десять років разом. 2000;
3. Белоус А. Локатор памяти: [НПК «Искра»: г. Запорожье]. 2005 (усі – Запоріжжя).

Бібліографічний опис:

Іскра / А. В. Сисоєв // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. – Режим доступу:
<https://esu.com.ua/article-12730>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).